

Dysproporcje w rozwoju ekonomicznym państwa

Stopień rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych państw decyduje o poziomie życia ich mieszkańców. Ludność krajów wysoko rozwiniętych ma zazwyczaj szeroki dostęp do różnych dóbr i usług. Natomiast znaczny odsetek mieszkańców państw określanych jako biedne żyją w skrajnej nędzy. Z czego wynikają dysproporcje? Przyczyn dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata można doszukiwać się na wielu płaszczyznach. Pod uwagę należy wziąć przede wszystkim uwarunkowania: * przyrodnicze, takie jak ukształtowanie terenu, klimat, występowanie mineralnych, * historycznych, między innymi kolonializm, * kulturowe, na przykład religię, poziom wykształcenia społeczeństwa, podatność na wprowadzenie zmian, * polityczne, na przykład różnica pomiędzy gospodarką centralnie sterowaną a gospodarką rynkową, wojny domowe, * ekonomiczne, czyli zasoby finansowe państwa, które umożliwiają inwestowanie w rozwój społeczno-gospodarczy. Aby równać poziom rozwoju gospodarczego państw oraz jakości życia społeczeństw, stosuje się różne wskaźniki. Do wskaźników ekonomicznych zalicza się między innymi wartość produktu krajowego brutto, strukturę zatrudnienia czy stopę bezrobocia. Ważnym wskaźnikiem społeczno-demograficznymi są na przykład średnia długość trwania życia, poziom analfabetyzmu czy śmiertelność. Produkt krajowy brutto – jednym z najczęściej stosowanych mierników poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państwa jest produkt krajowy brutto (w skrócie PKB). Oznacza on wartość wszystkich tworzonych towarów i świadczonych usług w danym kraju w ciągu roku. Dla celów porównawczych wartość PKB podawana jest w dolarach amerykańskich (USD) oraz przeliczona na jednego mieszkańca. Pozwala to na wyróżnienie trzech grup państwa: * wysoko rozwiniętych gospodarczo (wartość PKB powyżej 15 tysięcy dolarów amerykańskich na mieszkańca), * średnio rozwiniętych gospodarczo (wartość PKB w przedziale od 2 tysięcy dolarów amerykańskich do 15 tysięcy dolarów amerykańskich na mieszkańca), * słabo rozwiniętych gospodarczo (wartość Produktu Krajowego Brutto poniżej 2 tysięcy dolarów amerykańskich na mieszkańca). Wadę tego wskaźnika stanowi uwzględnienie wyłącznie ekonomicznego aspektu poziomu rozwoju. Jest to szczególnie mylące w krajach, w których wysoki produkt krajowy brutto nie przekłada się na status finansowy wszystkich mieszkańców. Zamożne są w nich najczęściej tylko mało liczne elity społeczno-gospodarcze, natomiast pozostała część społeczeństwa żyje w ubóstwie. Dotyczy to na przykład krajów arabskich eksportujących ropę naftową. Sytuację gospodarczą poszczególnych państw obrazuje również struktura Produktu Krajowego Brutto. W krajach wysoko rozwiniętych dominują usługi, natomiast w słabo rozwiniętych przeważa rolnictwo. Wskaźnik rozwoju społecznego dla uzyskania rzeczywistego obrazu poziomu życia mieszkańców poszczególnych państw czy regionów ONZ wprowadził wskaźnik rozwoju społecznego – w skrócie HDI (Human Development Index). Uwzględnia on wiele cech charakteryzujących poziom życia mieszkańców danego obszaru. Oblicza się go między innymi na podstawie: * poziomu analfabetyzmu, * odsetki osób uczęszczających do szkół (współczynnik solaryzacji), * średnia długość trwania życia, * wartość Produktu Krajowego Brutto przypadającego na jednego mieszkańca. Wskaźnik rozwój społeczny przyjmuje wartość od 0 do 1. Im jest ona wyższa, tym wyższy poziom rozwoju społecznego kraju lub regionu. W 2010 roku najwyższą wartość wskaźnika rozwoju społecznego (0,94) miała Norwegia, zaś najniższą – Zimbabwe (0,14). Polska – z wskaźnikiem rozwoju społecznego równym 0,79 znalazła się na 41 pozycji na świecie. Szacuje się, że w slumsach Kalkuty – czwartego co do wielkości miasta Indii – mieszka ponad 1,5 miliona ludzi. Osoby te nie mają dostępu do czystej wody, elektryczności, szkolnictwa i podstawowej opieki medycznej. Często brakuje im również żywności. Z podobnymi problemami zmagają się niemal 1,4 miliardy osób na świecie, które muszą utrzymać się za 1,25 dolarów amerykańskich dziennie.

Ćwiczenie:

1. Scharakteryzuj główne problemy gospodarcze państw słabo rozwiniętych.